

Nemzeti Társalkodó

December 8dik napján 1835.

S z a b á l y o k

mellyek szerént az ángol parlament' alsó-házában a' vitatások és szózatolások esnek.

(v é g z e t).

Kivétel, szóbeli hiba esetében.

Csakugyan ezen elv nem terjed annyira, hogy a' pérek meg ne jobbithatnák a' segedelem vagy költség billben, melly hozzájuk az alsóháztól küldetett, bé csuszott szóbeli hibákat. De midőn a' pérek egy ilyen nemü jobbitást tesznek, a' bill elfogadásakor az alsóház megkivánnya, hogy a' jobbitás a' kamara lajstromába különösen béiktattassék, hogy tessék-meg micsoda nemü az, 's hogy ezen eset maga után semmi következményt ne vonnyon.

Más kivétel — az ország utak fenntartása és pénz büntetés tekintetéből.

Azon billekben, mellyek különösen és szigorábban nem illetnek segedelmi ajánlatot, de még is a' népet adóval terhelik, milyenek p. o. az ország útaknak; vámok és tariffák általi jó karban tartásokról szolló

bill, és az olyanokban, mellyekben pénz büntetés ítéltek, tehetnek a' pérek jobbítást, de csak oly feltétellel, hogy az nem támadja-meg a' vám tariffát, és a' pénz büntetéseket. *)

Az adózást illető bill különös alakja.

Midőn a' segedelmeket, 's azoknak felvétele módját illető biztosságok ki vannak rendelve, 's ezen utolsónak a' segedelmi biztosság által ajánlott pénznek felvétele módja és utja iránti határozatai rovatal bill formába öntettek, és törvényes erőt nyertek, ekkor az alsóház egy billt állít-meg, és a' felvétel módjára kirendelt biztosság által kijelelt földbirtoki, maláta, adósság lerovó, 'stef. taxákról szóló külön ajánlatok újra előszámláltatnak, classificáltatnak, hogy e' szerént azon célra fordittassanak, melyre az ezen gyűlésbeli segedelmi biztosság azokat határozta. Minden szolgálat nemére határozott summák spificáltatnak. A' kincstárnak

---

*) *Midőn a' pérek valamely billben változtatást tesznek, az olyan bill az alsóháztól mindég elvettetik, ha hozzája vissza kerül. Csakugyan ha az alsóház a' változtatást helyesnek tartja, akkor rendszerint ujj, 's az elsőhez hasonló billt hoz javallatba, mellyben a' pérek által tett változtatás megtartatik. Ezen bill a' rendes formákon keresztül megyen, 's a' felsóházhoz mint ujj bill küldetik-fel.*

a' megállított végre kifizetendő summa feljegyeztetik; és meghatároztatik, hogy a' költség semmi más célra, mint a' feljebb elé hozotra ne fordittassék.

Az egyes biztosságok mikor gyűlnek öszve 's oszolnak szélyel.

A' biztosságoknak, melyek a' kamara csak egy részéből állanak, a' kamara ülésének megnyílása előtt egybe kell gyűlni, 's munkálatjokhoz fogni. Törvény az az alsóházban, mi szerént a' kamara tisztje az előtt hogy a' kamara imádkozni kezdene (mely mindég az elnöknek helyén való megjelenése előtt esik-meg) minden munkálatban lévő biztosságokat értésit, hogy a' kamara imádkozni akar, következésképpen a' biztosságok munkálatjaiknak vége van.

Az egész kamarai biztosságok mikor kezdhetik és végezhetik munkálatjaikat.

Az egész kamarai biztosságok soha se kezdhetik el foglalatosságokat, míg a' kamara rendesen ösზე nem gyűlt, és határozást nem hozott, hogy váljon biztossággá. Bár mi dologgal foglalatoskodgyék is a' kamara, mindég szükség, hogy a' maga rendes formáját újra felvegye, 's az elnök maga helyét elfoglalja, mi előtt a' tagok eloszolnának, ha szinte csak az ülés elhalasztására történnék is az. A' biztosság elnöke, ki választja azt.

A' biztosságok, melyek a' kamarának

csak egy részéből állanak, magok választják elnököket; valamint az egész kamarai biztosságok is.

A' biztosságok munkálati rende.

A' munkálatok a' biztosságokban úgy folynak, mint a' kamarában, indítványok és határozatok által.

Munkálatjok nem iktattatik-bé a' kamarai naplóba.

Bár mi munkálatok, még azok is, melyek az egész kamara biztosságában folynak nem vétetnek-fel a' naplóba, ki vévén a' tudósítás tételt: sőt még ez is elhagyattatnék, ha csupán a' tettek és vallomások eladásában állana; de midőn a' tudósítás csupán a' biztosság határozatait foglalja magában, 's a' kamarától elfogadtatott, akkor az a' naplóba kinyomtatatik sőt még akkor is, mikor annak resultatumát a' kamara helyesnek nem tartja.

A' tettek feletti tudósítások bizonyos esetekben különösen nyomtattnak-ki, ha szinte nem is iktattnak-bé.

Jóllehet a' tudósítások, melyek tettet, vagy bizonyítások kifejtését foglalják magokba, a' naplóba nem nyomtattnak-ki, mindazáltal a' kamara rendelkezéséből, ha azok fontos tárgyat illetnek, különösen kinyomtattnak; 's a' tagok használására rendszerént egy nappal hamarább sajtó alá adatnak hogy sem a' kamarában vizsgálat alá vétet-

nének. Midőn a' tudósításban foglalt közlemények nagy érdekűek, és olyanok, hogy jövendőben hasznosok lehetnek, ilyenkor a' kamara megtartathatások tekintetéből rendeltetést teszen azoknak olyan formában való ki nyomtatására, melyben a' naplók vagy lajstromok vannak: ez történt az írlandi dolgokat illető biztosságok tudósításaikkal.

A' különös biztosságok elhalasztása.

Azon biztosságok, melyek a' kamara csak egy részéből állanak, időről időre elhalasztják üléseiket mi előtt tudósításaikat elkészítnek. De az egész kamara biztosság nem oszolhatik-el, míg a' gyűlésnek tudósítást nem tett. Következőleg az ilyen biztosság ekként halasztja-el ülést; az elnök értesíti a' kamarát, hogy a' biztosság némi elé adást tett, 's munkálatját folytatni kívánja. Ha az egész kamarai biztosság eloszlik a' nélkül, hogy a' kamarához tudósítást tenne, ekkor a' biztosság bé van rekesztve. Szokás az is, hogy a' tagok, kik azon véleményben vannak, hogy a' biztosság munkálatját ne folytassa tovább indítványt tesznek az iránt, hogy az elnök székéből keljen-ki.

A' biztosság tudósításának a' kamara eleibe vitele módja.

A' biztosság tudósítását a' kamarának mindég az elnök teszi-meg, még pedig írásban, mely így esik: az elnök a' tudósítást kezébe tartva megjelenik a' kamara sorompói előtt, ekkor megkérdi őtet a' kamara elnö-

ke, mi van a' kezébe? melyre felelvén, hogy egy tudósítás lenne, megkérdi az elnök a' kamarát, akarja-e elfogadni annak beadását? — ha ezen indítvány keresztül megyen, felszólítja a' biztossági elnököt a' tudósítás beadására, mely azonnal meg is esik. A' tudósítás az asztalra letéttetik, 's nap. határozatattik annak megvizsgálására. —

A' bill vagy törvény javallatoknak háromszori felolvasása.

Minden bill vagy törvény javallatnak a' kamara háromszori megvitatásán kell keresztül menni, mellyek különböző napokon, 's gyakran hosszabb idő multa után történnek. Neveztetik ez „a' bill háromszori felolvasásának.“ Mindenik felolvasáskor elvettethetik a' bill, de csak a' három felolvasás bévégződésével fogadtathatik-el.

Mindenik felolvasás más más tekintetből való megvizsgálás alá veti a' billt. —

A' bill mind a' háromszori megvitatása más más oldalról tekinteti azt. Az első felolvasáskor megelégesznek a' bill elvének általános és közönséges el vagy nem fogadhatását részletességekbe való ereszkedés nélkül vizsgálni-meg. A' második felolvasáskor nyílik-meg a' vitatás mezeje. Ekkor vétetik egyenként minden pontja a' billnek taglalat alá, ekkor javallatnak a' változtatások benne, 's ekkor adódik által egy különös biztosságnak, mely a' pontonkénti jobbitásokat fel-

tegye. — Így elkészítve, 's minden cikkelyeit a' billnek megfontolva, terjesztetik az egy darab idő eltelése után, a' gyűlés hideg megfontolása alá harmadszor is, midőn a' bill a' maga közönséges és különös viszonyaiban vizsgáltatik-meg. A' harmadszori megvitatás rendszerént sebessen menyen, minthogy a' két első felolvasáskor már a' tárgy egészen kimerítettett.

Hasznai a' háromszori megvitatásnak.

A' külön időkbe esendő háromszori felolvasása, vagy megvitatása a' törvény javaltnak igen fontos hasznu, u. m. 1). A' különböző, időkben történt megvitatás által több tagnak nyujtatik alkalom a' tárgyal megismerkedni; 's annál fogva hozzászóllhatni. — 2). A' közönségnek idő adatik véleménye ki nyilatkoztatására, a' kamara tagjainak pedig arra, hogy a' kamarán kívül is okos béléltá- su személyektől értesíttethessenek a' tárgy i- ránt. 3). Az egyes szónok ékesen szóllása ha- tóssága gyengítettik, hogy beszédje sebess, és kemény benyomása által hirteleni hatá- rozatra ne vonhassa a' gyülekezetet. 4). A' minoritás vagy gyengébb fél oltalmaztatik az által, hogy véleményét különböző időkben ismételheti. 5). Az elébbi vitatáskor jelen nem volt tagokat felserkenti, 's munkásság- ba hozza, észre vétetvén velek hogy megje- lenésekkel a' bill sorsára befolyással lehetnek.

A' háromszori felolvasáson kívül

más alkalmak is vannak a' bill feletti vitatás megújítására.

A' bill háromszori szükséges felolvasásán kívül, még más alkalmok is vannak a' bill progressussa, vagy annak rendszabta lépcsőkön keresztül menetele alatt, a' felette való vitatásokat megújítani. — A' mint felebb említetett, vagy az első és második vagy a' második és harmadik felolvasás közt egy kamarai biztosságnak adódik által, a' melyhez másodszor is vissza utasíthatik, a' gyűléstől azután mint hiteles irat pergamentre tétetik által, azután a' pérek kamarájához menyen 's onnan ismét vissza az alsó kamarához. Mindezen munkálatok valamely tag indítványára történnek, 's minden indítványkor alkalom nyujtatik újabb vitatásokra, az oppositio igen ritkán nyul azon különböző eszközökhöz a' bill folyamatra késleltetésire csak ugyan fenntartja magának azokat, midőn a' halasztás fontos következményeket hozhatna-elő.

A' bill háromszori felolvasása ugyan azon napon.

Felette sürgető és parancsoló körülményekbe, midőn igen fontos dolog hogy valamely törvény sebesen keresztül menjen megtörténik, hogy a' háromszori felolvasás mind a' két kamarában ugyan azon egy napon megesik. Ez történt 1797ben a' „du Noire“ hajós sereg fellázadásakor, csak ugyan hogy ilyen rendkívüli eszközökhöz kel-

lessen nyulni, arra sürgető veszedelem és minden opposition feljűli emelkedés kíván-
tatik-meg. —

H. M.

Gondviselés munkálódása és tudományaink hiusága.

A' kevésbé mivelt századokban, az ember gyenge védelmet találván a' társaságban jobban érzi a' szükségét annak, hogy egy jól-tévő 's védlő istenség segédjére támaszkod-jék, a' csudatételek éppen nem látszanak el-lenkezni az okossággal, mely örömet elhi-szi létüket; a' tanubizonyságokat, inkább szám-lálva mint bírálva, elégségeseknek tartja a' legkevésbé hihető dolgok bėbizonyítására; ma a' másik túlságra mentünk át. Mi a' régiség-től át adatott történeteket mintegy mathesi-si nyilván valóság tisztaságával akarjuk lát-ni, 's nem engedünk-meg semmit, csak a' mi tudományainkal egyezik. De ezen tudom-ányok közelebbről vizsgálva nagyon kevés-re szorulnak össze, 's kevesebbre mint kö-zönségesen hisszük.

Ha ismerni akarjuk létünk 's éltünk ki-esinységét, hasonlitsuk össze a' föld nagysá-gát az ember nagyságával! Ez által tudomá-nyaink pontosan meglesznek mérve 's igazi becsekre visszavive. Mert az igazságot kell ke-resnünk; hiuságunk tévelygései kétség kívül

ostoba magunk bámulására vezérelhetnek minket annál, a' hol valóban állunk.

Egyike az emberek legszebb felfedezéseinek, lakó gömbünk nagyságának kiszámítása. Bámitó terjedésének nem tudásával kezdünk, sok évszázad kellett míg megtudtuk hogy kerek, 's megismertük, hogy ellenlábasaink vannak; csak a' csillagászat segédével oszthatók ívfokokra, s' mérhetők-meg néhány fokát 's végre meglehetősen kitanulók kerületét, mely 5400 mértföld, vagy 216szor száz-ezer öl, ennél fogva átmérője mintegy 1720 mértföld vagy is 6 millió 880 ezer öl.

Ha már a' föld nagyságáról akarjuk megítélni kicsinységünket: tegyük-fel egy állatot, mely oly kicsiny legyen hozzánk, milyenek mi a' földhöz képest. E' végre adjunk magunknak, ha úgy tetszik, egy ölnyi magosságot, e' bizonyosan a' legtöbb mit adhatuuk; azon állat nagyságának tehát egy öl 6,880,000-ed részének, vagy egy láb 1,146,666-tod részének, vagy egy hüvelyk 95,555-öd részének, vagy egy kézfok 7863-ad részének kellene lennie.

Világos hogy mi egy ily állat létét még csak nem is gyanithatnók, sem meg nem foghatnók hogy az az állat minket méreget 's azt hiszi hogy mi csupán csak az ő hordozására 's táplálására vagyunk teremtve; mert ily véleménnyel vagyunk mi a' földről.

Koránt sem állítjuk itt azt hogy a' föld a' mi tehetségeinkhez hasonlókkal vagy azokat talán felyül haladókkal felruházott lény.

Mi joggal hozhatnék-elő ily állítást, én a' ki csak egy atom vagyok mellette, 's ennél fogva sem meg nem foghatom sem nem íté-
hetek róla? De valamit feltenni csakugyan van szabadságom. Mi lenne minden tudomá-
nyainkból, ha kihoznák belőle mind azon
hypothesiseket melyekkel kezdődnek rendsze-
rét értekezéseink 's okoskodásaink 's a' me-
lyeket igen is gyakran elvekké magasztalunk.

A' föld tehát lehetne állat 's nem tudna
eszébe jutni hogy ez a' másik, embernek ne-
vezett oly hiu állat mászkál a' felszínén 's
őt egy túnya tömegnek tartja, mely még
annyi fokával sem bír az érzékenységnek,
mennyit bár egy fának tulajdonitunk.

Térjünk vissza első hypothesisünkre 's
tegyük-fel, hogy az a' kicsiny állat, mely-
nek létét felvevők 's mely csak egy vonal
7965-ad részét teszi, egy évig él; e' valóban
sok. Ugyan is a' földnek nem tulajdonitha-
tunk kevésbet tizenkét ezer évnöi életnél, az
embernek sem többet nyolczvannál. Azon a-
rányban miben 12,000 van 80hoz, vagy száz
ötven egyhez, ama' féreg csak valami hat hét
hónapot fog élni, és sok lesz, ha azt hisz-
szük, hogy negyed-fél hónapig észrevétele-
ket tehet. De engedjük-meg kerekszámban,
éljen egy évig; engedjük hogy egyiknek éve
bényúlik a' másikéba, 's szintúgy mint mi
átadhassa maradékainak eszméji folyamát.—
Adjunk neki harmincz generatiot, mi alatt
tanuljon, okoskodjék, és tegyük-fel, hogy ő
annyit tud testünkről ezen harmincz gene-

neratio alatt, mely nekik harmincz évből fog állani, mennyit mi tudunk a' miénk szerént harmincz alatt, mi három ezer évet teend, szokás szerént három embernyomot véve egy századra. Bizony ha a' mi tudományaink ezer évi haladásánál fogva itélünk, bajosan lehetjük-el, hogy azon kis állatkának, mely testünken tenyészik, fogalma legyen erről. Szükségkép át kell neki menni mivelődésünk különb különb szakaibeli minden előítéleteinken, azaz az emberi testet elébb egy roppant lapálnak, aztán gömbnek, továbbá nagyon kinyújtott ellipsoidnak kell tartania; 's millió féreg nyomok lesznek, neki szükségesek hogy pontos 's helyes képzetet alkothasson magának testünkről, annak mozgásáról 's ama sokkal roppantabb testekről melyektől környezettünk. Még ha testünkre korlátolja is vizsgálódásait, nem tudhatja-meg soha sem belső alkotását, sem tartósságát.

Azonban az ember, amaz oly összebonnyolodott és bajos speculatiok tárgya meghal maga is 's vele együtt oda lesznek mind ezen tudományok és mind ezen lények, kik azokat annyi ideig mivelék. Semmi sem marad-meg amaz oly fáradságos és egybeszótt munkákból, melyek oly fontosoknak látszának ama' parányi lényeknek, melyekről elmélkedünk, melyek állományunkból élnek 's hozzánk hasonlítanak.

Ne engedjük azonban magunkat elcsüggesztetni a' csupa analogiára alapított hasonlítások által, 's gondoljuk-meg, hogy éltünk,

bár mely mulékony, nekünk a' nélkül ad-
tott, hogy rajtunk állott volna mást választani; nincs hát egyéb hátra mint annak jó használása, 's bizony jobbat nem tehetünk mintha ismereteinket neveljük.

De mindenek felett, jusson eszünkbe hogy van egy isteni szikra, mely nem méretik hüvelyekkel vagy vonalakkal, mely kicsinyben vagy nagyban egyaránt fér: ez a' szépnek és nagynak megfogható tehetsége, ez az istenségnek, az egész természet lánczát átható 's egybekötő szellemnek sejtése. Ettől segítettve emeljen-fel minket gyengeségünk érzése egy legfőbb és nálunknál annyival magasb lény felé; azon lény felé ki minket alkotott, kinek létünhet köszönjük, 's kit alig tudunk megfogni. Nevessünk azon mély számításokat, melyekre oly sok ember hozzávetéseit vagy szerencséje épületét alapítja. „Ezek az emberek, azt mondja a' költő, csak ide alatti politikát üznek, 's nem is jut eszökbe, hogy van egy fenn való politika is, mely játszilag elfujja kártya váraikat.“

K i s z e l e f P á l.

Míg olvasóink kíváncsilag lesik az Allgemeine Zeitungban Mendizabál terve elsülését és Spanyolország kétes jövődjét, míg az angol 's franczia kamarák vitatásait talán környületesben tudjuk mint más minket közelebbről érdeklőbbeket; imé szomszédunk-

ban eső dolgokban tudatlanok vagyunk.

Oroszország tetleges beavatkozása az égyptomi ügyekbe, a' konstantinápolyi alku, a' pétervári újabb egyezés ama' hatalom 's a' Porta közt, végre Havasalföld és Moldovábóli kitakarodása az orosz sergeknek, azon egyezések következtetésében, mind ezek Európa figyelmét elfoglaló esetek; 's mi, kiknek csaknem orrunk előtt történnek, csaknem úgy vesszük, mintha egy porszemet fútt volna ki a' nagy órás a' világ gépelye kerekai közül.

Van egy férjfi, ki Oláhország 's Moldova fejdelemségek kormányán a' drinápolyi békekötéstől a' hospodári igazgatás visszaállásáig ülve oly általános reformot tud a zökkenés nélkül végre hajtani, mely azon tartományoknak hosszas jóllétet ígér, ez a' férjfi Kiszelef.

Kiszelef (Pál) a' muszka seregnél gyalogsági tábornagy, több vitézi rendek nagy keresztese 'sat. Moszkauban született 1788-ban, oly familiából, melynek fénye már a' XI. század közepén sugárzani kezd. Ifjontan a' lovag-őr tagjává lőn, 's első fegyver viselése ama' véres háboruba esék melyet a' tilsiti béke végze-hé.

A' moszkovai ütközetben, vitézségét 's lélekjelenlétét észrevevé Miloradovics generál, ki siette őt segéd tiszt képen magához csatolni. Hadi adományai sokszoros bém bizonyítása, melyet az 1813 és 1815i táborozásokban azon vezér alatt kitüntetett, több

rendjelekkel együtt ezredesi rangot szerze neki. A' Párizs falai alatt mart. 50dikán esett ütközetben Sándor császár különös figyelmét voná magára, ki még az nap segéd tisztjévé nevezé-ki. Elkíséré fejedelmét a' bécsi congressre, 's a' szövetségesek másod izi bényomulásakor Franciaországba, Sándor fontos küldöttségekkel bizá-meg; Kiszelef azokat úgy teljesíté, hogy a' czár becsülését mind inkább inkább megérdemlené. Hazájába tértevel tábornagyi őrmesterségre emeltetett 's Oroszország déljén szállásoló második hadsereg tábornagyi karának fejevé neveztetett. Kiszelef talentumainak 's fáradtalan buzgalmának köszönheték hogy ezen száz ezer főből álló sereg legszebbé lön a' birodalomban. Megelégedése bizonyságául tábornagyi segéd-tisztjévé nevezé Sándor 1825ban, 's megghyá azon helyzetben, melyben annyit szolgált vala.

Ezen autocrata halálával lobbana-ki, a' mint tudva van, ama' hires összeesküvés, melynek célja a' czárok széke feldöntése volt. Az öszveesküvők nyilatkoztatásánál fogva halállal fenyegették a' tábornagyi kar feje, ha nem akarná aláírni az elébe teendő parancsokat. — Kiszelef Miklós császárban is megtalálá azon bizodalmat, melyet renditetlen hűsége 's első rangu lélekadományai érdemlettek vala neki Sándornál. 1828ban Pétervárra hivaték, hogy Diebitschel a' török háboru terve iránt egyezzenek. A' táborozás kezdetén máj. 29dikén a' törökök ellen a'

dunáni átmenetelt az ő kormányzása alatt vi-
vék-ki 's ezen fényes haditettért azon napon
altábornagyi rangra emelteték. Dzsumla alá
érkezve ezen vár megtámadását javallá, ere-
jét inkább látszónak mint valónak állítva.
Véleménye nem fogadtatván-el, megmutatá
könnyítő szükségét legalább annak hogy a'
tábor bátorságáért egy jobbra fekvő tetőt,
melynek bérceze magosan fekszik Dzsumla véd
bástyáinál foglaljanak-el. Ennek kivitele meg-
határoztaték 's Kiszelefre bizaték, ki július
17 (25)dikén két óra alatt ura lón azon fon-
tos állásnak az egész hadsereg tapsára. Azon
nap egy kardot kapa a' leghizelgőbb császá-
ri irattal. (folytatása közelebbről).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Beszéllő erőmív.

Magdeburgból írják, hogy Eisle-
benben a' festész és mívalkotó Warmholz
oly erőmívet talált-fel, mely által az em-
beri szókat tisztán utánozni lehet. Egy kis-
ded szekrényben, mely a' száj belső részeit
foglalja magába, képeződik ki a' beszéd ért-
hetőleg, melyet kis billentyük által lehet vál-
toztatni 's mérsékelni tetszés szerént. (Az el-
ső benyomás, mit egy élet nélküli világból
jövő szók tesznek a' szívre, valóban felette
csudálatos). A' több évigondolkozás ezen jeles
szüleménye 1853 olta számlálja léte napjait.